

БІЯГРАФІЧНЫЯ НАТАТКІ

АСТРОЎСКІ Радаслаў, нар. 25.10.1897 г. у фальварку Заполле Слуцкага пав., скончыў гімназію ў Слуцку (1903), вучыўся ў Пецярбургскім і Дэрпцкім універсітэтах (1908–1913). Палітычны дзеяч у Слуцку і Менску (1917–1918), у 1920 г. — у арміі ген. Дзянікіна, пазней — дырэктар Віленскай беларускай гімназіі (1924–1936), паводле службовага распараджэння пераведзены ў Лодзь (весень 1936 г.). У лютым 1924 г. стаў адным з закладчыкаў праўрадавага Польска-Беларускага Таварыства, а пасля яго распаду — супрацоўнік КП(б)Б і КПЗБ, куратар падпольнага камсамолу ў гімназіі; член кіраўніцтва Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады і дырэктар Беларускага Кааператывнага Банку ў Вільні, цераз які праходзілі з СССР грошы, прызначаныя на падтрымку дзеянасці БСРГ (1925–1926); член КПЗБ (1926). У студзені 1927 г. арыштаваны і адвінавачаны па працэсе Грамады, у астрозе мяняе свае палітычныя погляды і робіцца арганізаторам і прапагандыстам супрацоўніцтва з санацыйяй (1928–1936). Пасля вайны — палітычны дзеяч на эміграцыі. Памёр 17.10.1976 г. у Злучаных Штатах.

БАГУШЭЎСКІ Сцяпан, нар. 07.01.1877 г. у Ізабеліне Менскай губ. Пасля заканчэння вучобы ў Ягелонскім Кракаўскім універсітэце (1905 г.) далучыўся да палітычнага жыцця і грамадской працы. У 1905–1906 гг. — дзеяч Беларускага сялянскага саюза ў Менску, а ў міжваенны перыяд — Цэнтральнага Саюза земляробчых гурткоў у Варшаве, выкладчык Вольнага польскага універсітэта, быў членам Міжнароднай земляробчай камісіі, створанай пры Лізе Нацыяў. У 1928 і 1930 гг. выбіраўся ў сенатары Рэчы Паспалітай ад ББСУ (Беспартыйны блок супрацоўніцтва з урадам). У 1931 г. завязаў супрацоўніцтва з ПКП, у 1932 г. абвясціў аб сваім выхадзе з ББСУ. Адзін з арганізатораў і старшыня Польскага антыфашистыцкага і антываеннага камітэта. Памёр 18.04.1938 г. у Варшаве.

БУТКЕВІЧ Вітаўт, сын Адольфа і Марыі з Кастрявіцкіх, нар. 21.03.1902 г. у Навасадах Менскага пав. У 1920 г. сям'я пераехала ў Сувалшчыну Лідскага пав. У міжваенны перыяд працеваў мытнікам на ўсходнія мяжы і ў Гдыні, адкуль у каstryчніку 1939 г. яго выселилі

немцы. Жыў у Варшаве, быў членам Беларускага Камітэта, увесну 1941 г. уступіў у СУБ-АК. З лістапада 1941 г. да чэрвеня 1944 г. знаходзіўся ў Менску, пазней вярнуўся ў Варшаву. Пасля Варшаўскага паўстання трапіў у канцлагер у Германіі, адкуль у 1945 г. вярнуўся ў Польшчу. У сакавіку 1953 г. арыштаваны ў Эльблонгу і перададзены савецкім уладам у Менску. Дзякуючы хадайніцтву дачкі Барбary перад Баляславам Берутам, супрацоўнікам Буткевіча ў Менскай гарадской управе, неўзабаве выйшаў на волю і ў студзені 1954 г. вярнуўся ў Польшчу. Да 1970 г. працаў у Торуньскім гарадскім праўленні. Памёр 11.10.1975 г. у Надажыне пад Варшавай.

ВАЛЕЙКА Вінцэнт, нар. 23.01.1883 г. у фальварку Галавічполь Лідскага пав. Скончыў III рэальную гімназію ў Пецярбургу (1903), Горны інстытут (1911). З 1910 г. працаў інжынерам у Данбасе, на Украіне, а з 1921 г. — у Дамброве-Гурнічай у Польшчы, спачатку ў шахтах, а пазней — у Дзяржаўнай горна-металургічнай школе. У траўні 1940 г. арыштаваны гестапа. 18.10.1940 г. памёр у канцлагеры Заксенгаўзен.

ВАСІЛЕЎСКІ Лявон, нар. 24.08.1870 г. у Пецярбургу, палітычны дзеяч, публіцыст, гісторык. З 1896 г. — член ППС, рэдактар часопіса «Przedświt» (1897—1905), пасля расколу 1906 г. — лідэр ППС-Рэвалюцыйнай Фракцыі, у 1907 і 1914 гг. — член яе Цэнтральнага рабочага камітэта, рэдактар партыйнай прэсы. У час Першай сусветнай вайны — дзеяч польскіх незалежніцкіх організацый, у 1918—1919 гг. — міністр замежных спраў, з 1928 г. — член Галоўнай Рады ППС і з 1931 г. — яе віцэ-старшыня, з 1924 г. — презідэнт Інстытута вывучэння найноўшай гісторыі Польшчы і рэдактар (з 1929 г.) часопіса «Niepodległość», з 1931 г. — презідэнт Інстытута вывучэння нацыянальных спраў. Аўтар шматлікіх прац, у т. л. «Літва і Беларусь» (1912 і 1925). Памёр 10.12.1936 г. у Варшаве.

ВІТАН-ДУБЕЙКАЎСКІ Лявон, нар. 07.07.1869 г. у маёнтку Дубейкаў Магілёўскай губ. Вывучаў архітэктуру ў Пецярбургу і Парыжы, інжынер-архітэктар, палітычны дзеяч. У сакавіку 1917 г. — член Беларускага Нацыянальнага Камітэта ў Менску (спнежань 1917), прадстаўнік БНР у Варшаве (1919—1921). З 1922 г. жыў у Вільні, быў презідэнтам беларускай каталіцкай парафіі імя св. Міколы, дзеячом Беларускага інстытута гаспадаркі і культуры, членам рэдкалегіі газеты «Беларускі фронт». Памёр у Вільні 06.11.1940 г.

ГРЫНЕВІЧ Антон, нар. 03.05.1877 г. у фальварку Іваноўшчына Лепельскага пав. Віцебскай губ., збіральнік і папулярызатар бела-

рускіх народных песенъ, выдавец, педагог, кампазітар. У 1896–1914 гг. жыў у Пецярбургу, супрацоўнічай з выдавецтвам «Загляне сонца і ў наша аконца», у 1910 г. заснаваў уласнае выдавецтва. У 1920–1925 гг. працаваў у Вільні, між іншага, настаўнікам музыкі ў беларускай гімназіі. З 1925 г. жыў у Менску і Віцебску. Памёр 08.12.1937 г.

ГРЫНКЕВІЧ Станіслаў, нар. 02.02.1902 г. у Новым Двары Сакольскага пав. Атрымаў лекарскую адукцыю ў Познанскім універсітэце (1930), працаваў у гарадской клініцы, а з 1934 г. — у псіхіяtryчным шпіталі ў Харошчы пад Беластокам. Каля 1938 г. асеў у Вільні. Дзеяч Беларускай хрысціянскай дэмакратыі, аўтар шматлікіх артыкулаў і папулярных брошур па медыцынe на польскай і беларускай мовах. У час нямецкай акупацыі — дзеяч канспіратыўнага падпольнага Народнага Аб'яднання, куратар супрацоўніцтва з польскім падполлем. У 1944 г. арыштаваны савецкімі ўладамі, памёр у менскім астэрозе ў 1945 або 1946 г.

ДАБРЫНСКАЯ Соф'я (дзяв. Корсак), нар. 14.04.1904 г. у Рызе. Скончыла ў Вільні гімназію імя А. Міцкевіча (1927) і настаўніцкую семінарыю, працавала школьнай настаўніцай на Віленшчыне, а пазней у Варшаве. Падчас акупацыі дзейнічала ў Бюро Інфармацыі і пропаганды ГК АК, працавала ў беларускай школе ў Варшаве (1942–1943), аўтарка падручнікаў для беларускіх школ. Пасля вайны некалькі год пражыла ў Альштыне, у 1950 г. вярнулася ў Варшаву, працавала ў галіне адукцыі. З 1961 г. — член Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

ЕРМАЧЭНКА Іван, нар. 01.05.1894 г. у Капачоўцы Барысаўскага пав., скончыў гімназію ў Маскве, а падчас Першай сусветнай — афіцэрскую школу, служыў у расейскай арміі, пад канец вайны быў ад'ютантам ген. Урангеля, меў званне падпалкоўніка. У 1920 г. эвакуяваяўся ў Канстанцінопаль, дзе з даручэння ўрада БНР выконваў абавязкі генеральнага консула на Балканах. У 1922 г. пераехаў у Прагу. Тут атрымаў медыцынскую адукцыю (1929), займаўся лекарскай практикай і палітычнай дзейнасцю сярод беларускай эміграцыі. З 1938 г. — куратар беларуска-нямецкага супрацоўніцтва. Пасля Другой сусветнай вайны — на эміграцыі. Памёр 25.02.1970 г. у Злучаных Штатах.

ЖАЛІГОЎСКІ Люцыян, нар. 17.10.1865 г. у Ашмянах, генерал. З 1885 г. — кадравы афіцэр расейскай арміі, падчас Першай сусветнай вайны — камандзір палка, затым служыў у Польскім корпусе ў Ресеi. У

1918–1919 гг. — камандзір сфарміраванай на Кубані г. зв. Дывізіі Жалігоўскага і галоўнакамандуючы польскіх атрадаў на Усходзе. У красавіку 1919 г. разам з дывізіяй вярнуўся ў Польшчу. У 1919 г. — камандзір аператыўнай групы ў раёне Менска. Затым — камандзір 10-й дывізіі і 1-й беларуска-літоўскай дывізіі, якую падняў на славуты бунт, 09.10.1920 г. заняў Вільню і склікаў Часовую ўрадавую камісію Сярэдняй Літвы. У 1925–1926 гг. — міністр вайсковых справаў, у 1927–1930 гг. — дэпутат сейма, падчас Другой сусветнай вайны — на эміграцыі, член Лонданскай Нацыянальнай Рады. Памёр 09.07.1947 г. у Лондане.

ЖЫЛУНОВІЧ Зміцер, нар. 23.10.1887 г. у Капылі Менскай губ., рабочы. Грамадскі дзеяч, пісьменнік. Пасля Каstryчніцкай рэвалюцыі — у партыі большавікоў, прэм'ер-міністр абвешчанага 01.01.1919 г. урада БССР. Пасля кароткага арышту ў лютым 1919 г. націраваны на палітпрацу ў Чырвоную Армію. У 1920 г. вяртаецца ў Менск, кіруе Беларускім Дзяржаўным Выдавецтвам, рэдагуе газету «Савецкая Беларусь» і часопіс «Полымя», выконвае разнастайныя абавязкі ва ўрадзе рэспублікі. У 1931 г. выключаны з камуністычнай партыі, у 1936 г. арыштаваны, закатаваны ў засценках НКУС. Памёр 11.04.1937 г. у шпіталі для псіхічна хворых у Магілёве.

ЗАН Тамаш, нар. у 1902 г. у Дукштах Віленскай губ. Падчас Першай сусветнай вайны эвакуяваўся ў Расею, служыў у польскіх вайсковых фармаваннях, удзельнічаў у вераснёўскай кампаніі, у 1940 г. — рэзідэнт польскай разведкі ў Коўне, арыштаваны літоўскімі ўладамі, упёк у Варшаву, прызначаны шэфам разведкі СУБ-АК на паўночна-ўсходнім абшары (Беларусь і Прыбалтыка). З лютага 1942 г. у Кедыве, пазней — начальнік штаба Палескай дывізіі АК. Пасля ўмішальніцтва савецкіх уладаў (1944–1946) вярнуўся ў Польшчу. У 1951–1954 гг. быў зняволены. Памёр 11.05.1989 г. у Варшаве.

ІВАНОЎСКІ Тадэвуш, нар. 16.12.1882 г. у Лябёдцы. Скончыў Х гімназію ў Пецярбургу (1903), вывучаў прыродазнаўства ў Пецярбургскім універсітэце (1903–1905) і Парыжскай Сарбоне (1905–1909). У 1910–1918 гг. жыў у Пецярбургу, займаўся навукай, працаваў у Міністэрстве земляробства. З 1919 г. пераехаў у Коўна, працаваў у дэпартаменце земляробства, быў адным з арганізатораў Ковенскага універсітэта і прафесарам аддзялення матэматычна-прыродазнаўчых навук. У 1940–1941 гг. — кіраўнік кафедры заалогіі Віленскага універсітэта, член АН Літоўскай ССР. Пасля вайны — прафесар Ковенскага і Віленскага універсітэтаў, арганізатор і дырэктар Інстытута біялогіі Акадэміі навук. Быў выдатным арнітолагам, аўтарам шматлікіх навуковых прац. Памёр 01.04.1970 г.

ІВАНОЎСКІ Юры, нар. 29.01.1876 г. у Красным Варонежской губ. Скончыў гімназію ў Варшаве (1895) і Тэхналагічны інстытут у Пецярбургу (1901). Падчас вучобы — дзеяч Польскага Кolla Народнай Асветы і ППС. У маі 1901 г. удзельнічаў у падрыхтоўцы ўцёкаў Ю. Пілсудскага з псіхіяtryчнага шпіталя ў Пецярбургу. У 1901—1903 гг. — функцыянер ППС у Чэнстахове, Заглэмбі-Дамброўскім і Варшаве. У студзені 1903 г. арыштаваны, сядзеў у Варшаўскай цыгадэлі, адкуль вызвалены пад заклад, а ў студзені 1904 г. сасланы на 4 гады ў Наўгародскую губ. Падчас амністыі 1905 г. выйшаў на волю, працаваў у ППС у Вільні, зноў быў арыштаваны. Пасля вызвалення ў 1907 г. працаваў у Маскве і Пецярбургу. Член праўлення выдавецтва «Загляне сонца і ў наша аконца». У 1909 г. выехаў у Кітай, у 1918 г. вярнуўся на радзіму. У 1918—1919 гг. — міністр прамысловасці і гандлю ва ўрадзе Ю. Марачэўскага і міністр працы і грамадскага забеспячэння ва ўрадзе І. Падэрэўскага. З каstryчніка 1920 г. да студзеня 1921 г. — дырэктар дэпартамента замежных справаў у Часовай Урадавай Камісіі Сярэдняй Літвы. У 1920—1930 гг. дзеяйнічаў у Таварыстве польскіх механікаў. У 1930—1935 гг. — сенатар Рэчы Паспалітай ад ББСУ. Падчас Другой сусветнай вайны служыў падпалкоўнікам Заходняга Войска Польскага. Пасля вайны — дзеяч эміграцыі ў Вялікабрытаніі, старшыня Лігі Незалежнасці Польшчы (1950—1955). Памёр 28.03.1965 г. у Пэнлеі.

ІГНАТОЎСКІ Усевалад, нар. 19.04.1881 г. у в. Такары Берасцейскага пав., гісторык і палітычны дзеяч. Скончыў універсітэт у Юр’еве (Тарту) (1911). У 1914—1920 гг. — выкладчык Педагагічнага інстытута ў Менску. З 1926 г. — старшыня Інстытута Беларускай Культуры, са студзеня 1929 г. — презідэнт Беларускай акадэміі навук. З 1920 г. — член КП(б)Б, займаў высокія партыйныя і дзяржаўныя пасады. Аўтар шматлікіх прац па гісторыі Беларусі. У каstryчніку 1930 г. абвінавачаны ў нацыянал-апартунізме, а ў студзені 1931 г. выключаны з партыі і звольнены з пасады презідэнта БАН. 04.02.1931 г. скончыў жыццё самагубствам.

КАСТРАВІЦКІ Амброжы Самуіл, нар. у 1871 г. у Цывінску, што ў Сібіры, падчас вяртання сям'і з высылкі. Скончыў гімназію ў Пецярбургу і медыцынскае аддзяленне Маскоўскага універсітэта (1897). У 1901—1920 гг. працаваў лекарам у Лідзе, Свянцянах і Менску, удзельнічаў у беларускім руху, між іншым, у менскім аддзяленні Камітэта дапамогі ахвярам вайны (1916—1917). У сакавіку 1917 г. быў старшынёй з’езда, дзе быў створаны Беларускі Нацыянальны камітэт у Менску. З лета 1920 г. жыў у Варшаве, у 1925 г. атрымаў гаспадарку ў Белагрудзе пад Лідай. Памёр у 1937 г. у Белагрудзе.

КАСТРАВІЦКІ Казімір, пс. Карусь Каганец, нар. 29.01.1868 г. у Табольску, у Сібіры. У 1872 г. вярнуўся ў Беларусь, вучыўся ў гарадской школе ў Менску і мастацкай школе ў Маскве. Дзеяч Беларускай Сацыялістычнай Грамады (1903–1907), двойчы быў зняволены ў менскім астрозе. Беларускі пісьменнік, паэт, драматург. Памёр 20.05.1918 г. на Навасёлках на Меншчыне.

КАСТРАВІЦКІ Самуїл Андрэй, сын Амброжыя і Марыі з Багушэўскіх, нар. 04.12.1902 г. у Лідзе. У 1915–1918 гг. вучыўся ў менскай гімназіі. Пазней служыў у Войску Польскім, скончыў школу падхарунжых у Варшаве, у снежні 1921 г. звольнены ў запас. У 1923 г. вывучаў права ва ўніверсітэце Стэфана Баторыя ў Вільні. У 30-х гг. працаў у Варшаўскай зямельнай Палаце. Перад самай вайной пасяліўся ў Вільні. Пасля вераснёўскай кампаніі нядоўгі час хаваўся ў Вільні, пад канец 1939 г. прыбыў у Варшаву, супрацоўнічаў з беларускім падполлем і СУБ-АК. У ліпені 1944 г. атрымаў званне маёра запасу. Пасля Варшаўскага паўстання апынуўся ў лагеры палонных Лімсдорф, затым Волдэнберг. Са жніўня 1945 г. служыў у ахоўных ротах у Германіі. Дэмабілізаваны ў 1948 г., эміграваў у Аргенціну. Памёр 12.08.1953 г. у Буэнас-Айрэсе.

КАСЯК Іван, нар. каля 1908 г. у Віленскай губ. Скончыў беларускую гімназію ў Вільні, дзе падчас навучання далучыўся да камуністычнага руху. Быў студэнтам Віленскага ўніверсітэта, дзеячом Беларускага студэнцкага саюза і Таварыства беларускай школы. У 1932 г. за камуністычную дзейнасць асуджаны на два гады турмы і выключаны з універсітэта. Пасля вызвалення з астрога ў 30-х гг. паступіў у Політэхнічны інстытут у Львове, з 1939 г. — камсамольскі актывіст сярод студэнтства. З пачаткам Нямецкай акупациі змяніў свае палітычныя погляды, працаў у генеральным камісарыяце ў Менску (1941–1943), у сакавіку-чэрвені 1944 г. выконваў абавязкі паўнамоцнага прадстаўніка Беларускай Цэнтральнай Рады ў Глыбоцкай акрузе. Пасля вайны — на эміграцыі ў Злучаных Штатах. Памёр у 1990 г.

КУБЭ Вільгельм, нар. 13.11.1887 г. у Глогаве-на-Одэры, палітычны дзеяч, паэт і драматург. У 1908–1912 гг. вывучаў гісторыю і дзяржаўнае права ў Берлінскім ўніверсітэце. У 1911–1923 гг. быў дзеячом Нямецкай сацыяльнай партыі, Кансерватыўнай партыі, Нацыянальнай народнай партыі, рэдактарам іх прэс-органаў. У 1923 г. стварае Нацыянал-сацыялістычную партыю волі, у 1924 г. атрымлівае мандат дэпутата Рэйхстага. У снежні 1927 г. уступае ў легалізаваную Нацыянал-сацыялістычную рабочую партыю Германіі (NSDAP) і становіцца

гаўляйтэрам усходній маркі. У 1933–1936 гг. быў віцэ-прэзідэнтам Берліна і Брандэнбурга, дэпутатам Рэйхстага, членам Акадэміі нямецкага права, экспертом па пытаннях ранній гісторыі. У 1936 г. выступіў супраць пераследу яўрэяў, за што быў пазбаўлены ранейшых дзяржаўных і партыйных пасадаў. У ліпені 1941 г. прызначаны Гітлерам на пасаду генеральнага камісара Беларусі. У вострай барацьбе з СС здолеў ажыццяўвіць палітыку нацыянальнага адраджэння Беларусі. 22.09.1943 г. загінуў у выніку замаху, арганізаванага, з вялікай верагоднасцю, кіраўніцтвам СС.

ЛАСТОЎСКІ Вацлаў, нар. 20.10.1883 г. у фальварку Калеснікі Дзіненскага пав. Віцебскае губ., гісторык, палітычны дзеяч. Супрацоўнік «Нашай Нівы», рэдактар газеты «Гоман» у Вільні (1916–1917) і часопіса «Крывіч» у Коўне (1923–1927). У 1906–1917 гг. дзеяч Беларускай Сацыялістычнай Грамады, з 1919 г. лідэр Партыі беларускіх сацыялістаў-рэвалюцыянераў. Са снежня 1919 г. — старшыня Рады міністраў Беларускай Народнай Рэспублікі на эміграцыі. У 1927 г. вярнуўся ў Менск, стаў сталым сакратаром Беларускай акадэміі навук. Арыштаваны на хвалі антыбеларускіх рэпресіяў, загінуў у 1938 г.

ЛУЦКЕВІЧ Антон, нар. 30.01.1884 г. у Шаўлах Ковенскай губ., выдатны дзеяч беларускага нацыянальнага руху, публіцист, літаратурны крытык. Скончыў ўніверсітэты ў Пецярбургу і Дэрпце. Адзін з заснавальнікаў і творцаў Беларускай Рэвалюцыйнай Грамады (1903–1907), супрацоўнік «Нашай Долі» і «Нашай Нівы» (1906–1915). У лістападзе 1918 г. — прэм'ер-міністр урада Беларускай Народнай Рэспублікі, са снежня 1919 г. — старшыня Вярхоўнай Рады БНР. У міжваенны перыяд жыў у Вільні, працаваў у Беларускім навуковым таварыстве, кіраваў музеем імя Івана Луцкевіча, быў настаўнікам беларускай гімназіі, у 1925–1926 гг. супрацоўнічалаў з Беларускай сялянска-рабочніцкай грамадой, пазней — з праўрадавым «Цэнтррасаюзам». У каstryчніку 1939 г. арыштаваны савецкімі ўладамі. Паводле афіцыйнай версіі, памёр у высылцы ў 1946 г.

ЛУЦЭВІЧ Іван, пс. Янка Купала ды інш., нар. 25.06.1882 г. у фальварку Вязынка Менскай губ., выдатны беларускі паэт, драматург і публіцист, прарок нацыянальнага адраджэння. У 1908–1909 гг. — супрацоўнік віленскай «Нашай Нівы», у 1909–1913 гг. — выдавецтва «Загляненіе сонца і ў наша аконца» ў Пецярбургу, дзе выйшлі найлепшыя яго творы. У 1913 г. вяртаецца ў Вільню, становіцца рэдактарам «Нашай Нівы» і сакратаром Віленскага беларускага выдавецтва. Увесень 1915 г. эвакуяваны ў Арол, мабілізаваны ў войска. З 1919 г. у Менску. Памёр 28.06.1942 г. у Маскве пры нявысветленых абставінах.

НАЙДЗЮК-АЛЕКСАНДРОВІЧ Язэп, нар. 12.05.1909 г. у в. Байдакі Ваўкавыскага пав. Кіраўнік беларускай друкарні імя Ф. Скарыны ў Вільні (1926–1939), рэдактар віленскага часопіса «Шлях Моладзі» (1930–1939). Улетку 1939 г. арыштаваны, сасланы ў канцлагер Бяро-за-Картузская, у верасні вярнуўся ў Вільню. З восені 1941 г. да чэрвеня 1944 г. працуе ў Менску, у выдавецстве школьніх падручнікаў. У чэрвні 1945 г. пасяліўся ў Інавроцлаве пад новым прозвішчам Александровіч. Да 1978 г. працаў у інавроцлаўскай друкарні, быў членам гародской нацыянальнай рады, адным з закладчыкаў Таварыства аматараў горада Інавроцлава і членам мясцовага аддзялення Польскага гісторычнага таварыства. Аўтар падручніка па гісторыі «Беларусь уchora і сяньня» (1944), шматлікіх артыкулаў і кніг, прысвяченых як беларускай тэматыцы, так і гісторыі гарадоў Інавроцлав і Куявы. Памёр 14.02.1984 г.

ПАШКЕВІЧ Алаіза, пс. Цётка ды інш., нар. 03.07.1876 г. у фальварку Пешчын пад Лідай. Вучылася ў Вільні і Пецярбургу, дзе ў чэрвні 1904 г. скончыла жаночую гімназію. У 1904–1905 гг. — дзяячка Беларускай Сацыялістычнай Грамады. У 1905–1911 гг. вучылася ў Львоўскім і Кракаўскім універсітэтах, у 1911 г. вяртаецца на радзіму, выходзіцца замуж за палітычнага дзеяча Стэпонаса Кайрыса. Паэтка, публіцыстка, рэдактарка маладзёвага часопіса «Лучынка» ў Менску. Памерла 05.11.1916 г., пахаваная ў Старым Двары, што пад Лідай.

СІВІЦКАЯ (па мужу — ВОЙЦІК) Людвіка, нар. 30.09.1892 г. ва Украіне. Скончыла жаночую гімназію ў Горадні (1912), агародніцка-пчалірскія курсы ў Варшаве (1914). Удзельніца Гарадзенскага гуртка беларускай моладзі (1909–1913), Менскага аддзялення Беларускага таварыства дапамогі пачярпелым ад вайны (1915–1917), сакратар Беларускага нацыянальнага камітета ў Менску (1917). З 1923 г. жыла ў Вільні, удзельнічала ў беларускім руху, рэдагавала дзіцячыя часопісы «Зааранка» і «Пralескі». Аўтарка вершаў і апавяданняў пад пс. «Зоська Верас». Памерла 08.10.1991 г. у Вільні.

СКІРМУНТ Раман, нар. у 1868 г. у маёнтку Парэчча Пінскага пав., буйны землеўладальнік, палітычны дзеяч. З 1906 г. — член першай Дзяржаўнай думы, з каstryчніка 1910 г. — член Дзяржаўнай рады Рasei, з сакавіка 1917 г. — старшыня Беларускага нацыянальнага камітета ў Менску, увесну 1918 г. стаў членам Рады Беларускай Народнай Рэспублікі, а з ліпеня 1918 г. — прэм'ерам урада БНР. Пасля Першай сусветнай вайны адышоў ад палітычнага жыцця, жыў у сваім маёнтку. Загінуў, верагодна, у верасні 1939 г.

СТАНКЕВІЧ Янка, нар. 26.11.1891 г. у в. Арляніты Ашмянскага пав., скончыў беларускую гімназію ў Вільні (1921), Пражскі ўніверсітэт у Чэхаславакіі, доктар філософіі (1926), выкладчык беларускай мовы ў Варшаўскім (1928–1932) і Віленскім (1927–1940) ўніверсітэтах, пасол сейма (1928–1930), публіцыст, палітычны дзеяч, аўтар шматлікіх мовазнаўчых і гісторычных прац, пасля вайны — на эміграцыі, памёр 16.11.1976 г. у Злучаных Штатах.

ТАРАШКЕВІЧ Браніслаў, нар. 20.01.1892 г. у Мацюлішках на Віленшчыне. Скончыў гімназію ў Вільні (1911) і ўніверсітэт у Петраградзе (1916). Навуковы супрацоўнік Петраградскага ўніверсітэта (1916–1918), выкладчык Менскага педагогічнага інстытута (1918–1920), кіраўнік аддзела беларускіх школ у Часовай Урадавай Камісіі Сярэдняй Літвы ў Вільні (1920–1922), дырэктар Віленскай беларускай гімназіі (1921–1922). Пасол сейма (1922–15.01.1927), з 1925 г. — член КПЗБ, заснавальнік і кіраўнік Беларускай сялянска-работніцкай грамады. У траўні 1928 г. асуджаны на 12 год турмы, у 1930 г. памілаваны. У лютым 1931 г. зноў арыштаваны за камуністычную дзеянасць, у верасні 1933 г. выехаў у СССР у выніку абмену палітвязнямі. Працаўаў у Міжнародным аграрным інстытуце ў Маскве. Расстраляны 29.11.1938 г. Аўтар беларускай граматыкі, перакладу «Пана Тадэвуша» Адама Міцкевіча, «Іліяды» Гамера ды інш.

ТУМАШ Вітаўт, нар. у 1910 г., лекар, гісторык, публіцыст. Скончыў медыцынскі факультэт Віленскага ўніверсітэта Стэфана Баторыя (1937), дзеяч Беларускага Студэнцкага Саюза ў Вільні. У 1940–1941 гг. у Лодзі быў старшынёй мясцовага аддзялення Беларускага камітэта самапомачы ў Нямеччыне, член створанага 19.06.1941 г. у Берліне Беларускага нацыянальнага цэнтра, з ліпеня да сярэдзіны лістапада 1941 г. — бургамістр г. Менска, у 1943 г. — рэдактар берлінскага тыднёвіка «Раніца». Пасля вайны на эміграцыі ў Нямеччыне і Злучаных Штатах, шматгадовы член праўлення Беларускага інстытута навукі і мастацтва ў Нью-Йорку. Аўтар шматлікіх гісторычных даследаванняў, пераважна ў галіне скарыназнаўства.

ФАЛЬСКІ Мар’ян, нар. 07.12.1881 г. у Начы каля Наваградка. Скончыў Політэхнічны інстытут у Варшаве, у 1903–1906 гг. — дзеяч ППС, у 1907 г. адседзеў у Варшаўскай цытадэлі. У 1910 г. выдаў лемантар «Навука чытання і пісання», які пазней шмат разоў удасканальваўся. У 1919–1939 гг. працаўаў у Міністэрстве асветы. З 1953 г. — у Польскай акадэміі навук, з 1954 г. — професар, а з 1958 г. — кіраўнік Лабараторыі структуры і арганізацыі асветы ПАН. Аўтар шматлікіх прац у галіне школьніцтва. Памёр у 1964 г. у Варшаве.

ЦЯРЭШЧАНКА Кузьма, нар. на Смаленшчыне, дзеяч партыі эсэраў, арганізатар і ўдзельнік першага Усебеларускага З’езда ў Менску (снежань 1917 г.), старшыня Беларускага Нацыянальнага Камітэта ў Менску (1919/20), закладчык дыпламатычных службай БНР у краінах Прыбалтыкі. Пасля Рыжскай дамовы выехаў у БССР. Памёр увесну 1923 г. у Менску.

ЭПІМАХ-ШЫПЛА Браніслаў, нар. 04.11.1859 г. у фальварку Будзькаўшчына Лепельскага пав. Віцебскай губ. Скончыў гімназію ў Рызе (1880) і універсітэт у Пецярбургу (1885). У 1891–1925 гг. — супрацоўнік універсітэцкай бібліятэкі ў Пецярбургу, выкладчык Пецярбургскай рымска-каталіцкай акадэміі ды іншых навучальных установаў. З 1925 г. — навуковы супрацоўнік Інстытута Беларускай Культуры ў Менску, адкуль быў высланы ў 1930 г. у атмасферы антыбеларускіх рэпрэсій савецкіх уладаў і вярнуўся ў Ленінград. Тут ён памёр 06.06.1934 г.